

Frágreiðing frá lögmanni 1962

Tað eru bara stívir 3 mánaðir eftir av hesum tingskeiði.

Tað vil vera náttúrligt at líta aftur um bak og bera eitt sindur við hitt politiska lagið og arbeiðið í hesi tíð.

Tá ið sitandi landsstýri tók við, sótu vit í trøngum vinnuumstøðum.

Yvir túsundtal av fiskimonnum og arbeiðsmonnum hövdu ov lítið at gera heima og máttu tí søkja sær arbeiði uttanlanda í Íslandi, Noregi, niðri í Danmark, við bretskum og týskum skipum.

Skipini, vit hövdu, vóru ov fá og gomul, og virkini á landi ov lítið til muna.

Mong, flestu av okkara turkilögum vóru mestsum steðgað vegna ólag við klippfiskasöluni.

Tað, sum kanska fall meinast, var, at okkara gomlu veiðuræsur undir Íslandj og í norska sjónum vóru fyri mesta partin vorðnar stongdar, uttan at vit til nakran muns hövdu vunnið víðari veiðuræsur aðrastaðni ella hjá okkum sjálvum. Heldur ikki innanfyri ríkið — eg hugsar um Grönland — vóru veiðuræsurar rúmkaðar, út yvir tað ið hendi í 1950.

Á tí sociala økinum vóru vit ov aftarlaga og hövdu stór tøk at taka fyri at koma á javnt grannatjóðum okkara.

Stjórnarflokkarnir vóru í hesum umstøðum samdir um at royna at fremja hesi mál í fyrstu syftu:

- I. Endurnýggjan og økjan av skipafлотanum.
- II. Nýtan og víðkan av okkara arbeiðsmøguleikum og fiskirættindum í Grönlandi og aðrastaðni.
- III. Loysn av fiskimarksspurninginum og bótan av sjóverjuni.
- IV. Socialu viðurskiftini skipað tíðarhóskandi, soleiðis at framd skulu verða:
 - a: fólkapensión
 - b: avlamispensión
 - c: einkjupensión
 - d: barnaforsorg
 - e: aðrar socialar fyriskipanir, sum í donsku forsorgini eru framdar ella verða framdar, tær skulu fremjast, so skjótt fíggjarliga móguligt og lógarskipanir verða gjörðar til tess.

V. Bötan av korum lærlinga og teirra, sum lesa.

VI. Bötan av lániviðurskiftunum viðvíkjandi húsabyggingini.

Sjálvandi hövdu samgonguflokkarnir hvør sær nógv víðari og fjölbroyttari stevnu. Men teir vóru ikki og eru ikki úr sama stoypi við somu politisku sniðum, men vóru og eru ógvuliga ymiskir í grundhugsjónum, so tað varð ikki kett í fyrstu syftu at tala út og semjast um viðgerð av fleiri málum og málsökjum.

Men sum vit hava upplivað, kom tað undir samarbeiðinum at eydnast at fremja nógv fleiri mál, eun tað at byrja við eydnaðist at koma til sættis um í uppleggingini til stjórnarsamstarv í hesum lögtingsvalskeiði.

Uttan atstøður at fáa hina neyðturviligu ílegging til vega, kundi eingin av hesum stóru spurningum verða loystur.

Landsstýrið fór tí beinanvegin undir samráðingar við ríkisstýrið og aðrar góðar kreftir um eina íleggingar- og uppbyggingarætlan, ein landsplan.

Hesa íleggingarætlan, henda landsplanin, fyri komandi 5 árinum kenna flestu føroyingar. Her er ikki talan um minni enn 190 mill. kr. uttan vanligar rakstrar- og umsitingarútreiðslur, sum standast av socialum, mentunarligum og øðrum málum.

5-ára ætlanin umfatar at kalla allar greinir í samfelagslívi okkara.

Og hvussu er so gingist?

Viðvíkjandi endurnýggingini av skipaflotanum hevur borið væl í band.

Fáur hevði væntað betri ella so gott úrslit.

Av nútímans skipum hava vit ein hóp: 14 nútímans trolarar, harav 2 smáar, eldri, men sum eru nútímans gjördir. Hinir eru stórir og flestu av teimum brænýggir. Nógv línuskip eru komin, nóg so javnt býtt um landið. Vit hava um 40 og eina 16-20 línuskip í bygging ella í umbøn.

Við endan av 5-ára ætlanini hava vit sostatt vónir um at hava fingið 60 ella kanska fleiri línubátar.

Samstundis sum hesi stásiligu fiskiskip eru komin og eru við at koma til landið, er bygdur hópur av stórum opnum maskinbátum, seksæringum, til Grönlandsútróður og útróður heima.

Um vit ikki verða fyri óvæntaðum skákum, hava vit so stutt vónir um innan skamma tíð at eiga nóg nóg av góðum veiðuförum til okkara fiskimenn.

Lögd varð sum kunnugt stór herðsla á at fáa størri veiðurættindi í Grönlandi.

Úrslitið er monnum kunnugt.

Tað hevur ikki bara við teim 6 nýggju vinnuhavnunum og tí stóra veiðuøki kring tær verið mögultgjört ein ovurstór viðkan av útróðrinum við opnum maskinbátum har uppi, men tað varð eisini opnaður mögulciki fyri einum munandi samarbeiði við grönlendingar sjálvar.

Í fjör róðu út frá Föroyingahavnini, Norðaru og Syðru havnum á Ravens Stóroy, Borgshavn, Kangarsuk og Grátufirðinum 353 föroyskir fiskimenn við 80 bátum.

Í ár er hefta talið vaksið til 603 menn við 124 bátum, 50 föroyskir fiskimenn við 12 bátum avreiddu til KGH í fjör; í ár er talið 53 menn við 13 bátum, ialt vóru í fjör á útróðri í Grönlandi 403 menn við 93 bátum, og í ár eru har uppi 656 menn við 137 bátum.

Síðani hina nýggju avtaluna við grönlendingar er tað hent aftrat samarbeiðinum uppi í sjálvum Grönlandi, at KGH hevur latið 2000 tons av saltfiski um árið til Föroyar at virka. Hesin mikli fiskur hevur givið hóp av arbeiði og fittar innlögur til arbeiðsfólkið og arbeiðsgevarar her.

Samarbeiðið við grönlendingar er í útliti at vaksa:

Sum kunnugt er í umbúna at fara undir stórvirki í Godthaabsfirðinum, har grönlendingar, föroyingar og danir hvör sær skulu eiga sín triðing í virkinum, og sum vil bera við sær, at Godthaabsfjörðurin, sum higartil hevur verið stongt øki fyri föroyingar, ætlandi verður fríur at fiska á hjá föroyskum útróðrabátum og skipum, ið hvussu er hjá teimum, sum koma at avreiða til hetta virkið.

Málið við seinjuni við Grönlandsráðið varð jú hildið fram at vera, at föroyingar og grönlendingar at endu skuldu eiga sama virkis- og búrætt hvör hjá øðrum. Grönlands stongilin er stokkin, og tað er eingin ivi um, at vit vera at náa hesum málinum innan stutta tíð.

Fiskirættindi okkara undir Islandi og við Noreg.

Undir Islandi og í norska sjónum hava vit íggjögnum mangar öldir havt rætt at fiska inn at 3-míla markinum og seinri broytt at 4-míla markinum.

Men hesum rætti viðvíkjandi varð veitt okkum ólívssár, tá ið fiski-markið við Island og Noreg varð flutt at verða 12 míl út frá beinum linjum.

Henda útflytan íslendinga og norðmanna gjörði veruliga allan fiskiskap undir Islandi og í norskum havi ómöguligan fyri föroyingar.

Men við samráðingum við okkara frændir vestan og eystan hav hava vit í Islandi vunnið okkara veiðurætt fyri snöri- og snelluskip aftur í heilt stórum muni kring at kalla alt Island.

Og viðvíkjandi norska sjónum er líknanði hent.

Har hava vit fingið sama rætt sum Bretar at fiska við trolí og öllum öðrum fiskigreiðum inn at 6-míla markinum.

Men meðan íslenski og föroyski sáttmálin ikki er avmarkaður, eru umröddu fiskirættindi í Noreg ikki galdandi longur enn til 1970, tá ið norski sáttmálin við Bretland eisini gongur út.

Hini afturvunnu rættindi við Ísland halda mangir menn herar stórar vónir í sær, serliga viðvíkjandi föroyska fiskiskapinum á Suðurlandinum. Har gjördu summi skip kvettið í ár. Og tey vildu havt fiskað enn betri, siga flestu menn, um tey vóru farin eitt sindur fyrr upp á Suðurlandið. 8-14 dagar skjótari upp vildi munað ófört, tí tá var rokfishiskapur. Teir komu bara í endan á hesum fiskiskapi. Tá ið fiskurin á Suðurlandinum vegna stödd sína er Spaniafiskur, hevur tað allarstørsta týðning fyrí okkum at fáa mest möguligt av honum. Ikki bara tað, at Spaniamenn keypa hann fyrí hægsta prís, men saman við honum keypa teir fyrí sama hōga prís annað slíkt av smærri fiski, sum vit hava so nōgv av.

Av teimum royndum, sum vórðu gjördar í ár, er at vænta, at nōgv av skipunum næsta ár fara á Suðurlandið at royna í Medlandsbuktni, har sum tann gōði fiskiskapurin var í ár. Tað hevði verið ófört, um vit kundu selt meira av okkara fiski til Spania. Menn siga, at möguleiki er fyrí sølu har av nōgv størri nōgd av gōðum fiski enn tað, vit fáa selt í dag, tá ið vit hava ovlítið av stórum fiski og ov nōgv av smáum.

Fiskimarkið.

Viðvíkjandi fiskimarkinum er tað hent, at 3-míla sáttmálin varð broyttur: stytur við 4 árum, og sjómarkið varð sett til 12 míl fyrí allar tjóðir uttan ta bretsku, sum til 1963 fekk rætt at fiska inn at 6-míla markinum við undantak av friðaðum öki sunnanfyri, vestanfyri og norðanfyri, hvørt til ávísa tíð á árinum.

Henda broyting var stórbati.

Sáttmálin. ið kundi sigast upp við eini ávaringarfreist uppá eitt ár, so brátt 27. apríl 1962 var farin aftur um, er nú uppsagdur.

Bretar hava ynskt at koma á tal við föroyingar.

Hesum kunnu vit neyvan umbera okkum.

Men sum landið liggur í dag, hava föroyingar allir sum ein ta stöðu at seta sjómarkið yvirfyri Bretum eins og öllum öðrum tjóðum til 12 míl út frá beinum linjum.

Her rokna vit við, at leikur er lokin.

SJÓVERJAN:

Sjóverjuskip við 2 helikoptarum.

Sjóverjan er brennandi spurningur, men ikki lættur at loysa til fulla ánögð hjá fólki. Tó má sigast, at óført framstig er gjørt í hesum máli. Sum monnum kunnugt verður fyrsta flokks verjuskip liðugt til heystar at nýta í Føroyum. Hetta skipið skal ganga 18 míl. Tað hevur 2 helikoptarar umborð; flogförini skulu vera óförur hentleiki at hava, tey koma sum tjóvar á nátt, og er ómøguligt at skáka sær undan teimum. Tað er einki at ivast í, at skjóttgangandi verjuskip, við flogförum umborð er tað lag í sjóverjuni, sum mestur fórvur er á, og má tað tí haldast at goyma miklan bata í sær at fáa tilík amboð longu nú til heystar.

Vaktar-, bjargingar- og royndarskip.

Talan hevur verið leingi um at fáa eitt serligt vaktar- og bjargingarskip í staðin fyri «Ternuna».

Landsstýrið hevur í samráð við lögtingsins figgjarnevnd avgjört at lata eitt tilíkt skip byggja á Skála skipasmiðju.

Tað er um 130 fötur langt og er ætlað at vera skjóttsiglandi og kraftarmikið at toga.

«Ternan» er seld til Tórshavnar mjólka- og margarinvirki, at nýta í strandferðarsiglingini til Sundalagið og Skálafjørðin og vísur seg at vera hóskaði til hesa sigling í staðin fyri m/b «Streym».

Helikoptarar til aðrar uppgávur við.

Helikoptaraflúgvingin halda menn kemur at verða hent, eisini til aðrar uppgávur enn sjóverjuna. Her verður hugsað serliga um flúgving við sjúklingum frá útoyggjunum til landssjúkrahúsið og við posti til útoyggjarnar, sum ofta vegna veður í longri tíð ikki hava samband við onnur pláss.

Socialu viðurskiptini.

Hvussu ið liggur við sociala forsorgarspurninginum, sum varð settur sum ein hövuðstátturin í samgongunstevnuni, er monnum greitt.

Vit hava framt lógirnar um:

fólkapensión
 avlamispensión
 einkjupensión
 barnaforsorg

bæði viðvíkjandi einkjubörnum og öðrum treingjandi börnum, harundir öking av stuðlinum per barn til öll, ið eiga børn ella hava børn í forsorg, og

lógina um serliga forsorg
 til tey treingjandi, sum ikki sambært aðra lóg hava rætt til forsorg.
 Hesar lógir heimila fýroyingum forsorgarhjálp í sama mun, sum forsorgarskipanin í Danmark heimilar teim treingjandi har.

1

Ellis- og ansingarheim.

Í forsorgarskipanini er heimilað at lata munandi studningspening til ellis- og ansingarheim.

Arbeitt verður fyri at fáa tilik heim í

Vágum

Eysturoynni

Norðuroyggjum og

Suðuroynni.

Í Streymoynni er eitt ellisheim frammanundan.

Tað er ikki at ivast í, at tað er stórir tørvur á tilikum heimum.

VANLUKKUTRYGGING

Menn hava verið og eru ógvuliga ónögdir við so lítil skaðaviðbótin og dagpeningurin til tann skadda hava verið.

Kravið um at fáa hetta broytt er gamalt á tingi.

Í seinastu tingsetu varð sum kunnugt vanlukkutryggingin broytt soleiðis:

- a) Bíðingartíðin eftir dagpeningi er stytta frá at vera 13 vikur niður í 14 dagar, sambært sáttmálarnar millum arbeiðsgevarar og arbeiðarar fleiri staðni í Fýroyum fær tann av vanlukku skaddi maður lön fyri teir fyrstu 14 dagarnar aftaná skaðatilburðin; so tekur vanlukkutryggingin við við sínum dagpeningi.
- b) Dagpeningurin er hækkaður frá 6 kr. til meira enn 20 kr.
- c) Skaðaviðbótin, ið varð roknað út frá einari ársvinnu uppá 2.700 kr.,

verður at rokna út frá einari ársvinnu, ið verður sett ongantíð minni enn til 5.000 kr., men ikki upp um 10.000 kr. Hetta vil fleirfalda skaðaviðbótina og verður tí skadda ein stórir vinningur í mun til skaðaviðbótina, menn higartil hava fingið.

- d) Fiskimaður fær skaðaviðbót, hvar og hvussu hann so fær skaða í teirri tíð, hann er mynstraður umborð á skipi. Áður mátti sum kunnugt verða prógvað, at hann veruliga var í arbeiði ella örindum hjá skipinum, um honum skuldi verða veitt skaðaviðbót fyri vanlukku, ið hann var fyri.

FISKIMANNA OG ARBEIÐSMANNA, TÆNASTUMANNA OG SKRIVSTOVUMANNA LÓNARKOR

Hin besti bati, ein kann veita fiskimanninum, er sjálvandi at skipa so fyri, at hann fær atstöður at fáa góð nútímans skip og harafturat fáa víðast möguligar ræsur at veiða á.

Hini umtalaðu útróðrarrættindi frá grönlandskum havnum hava fyri fyrstu ferð í søguni givið tí meiniga fiskimanninum kjans at fáa lut í tí stóra veiðukvettinum.

Tað hendi soleiðis í fjór einstökum útróðrarbáti í Grönlandi, at menn komu uppi nøkur og tjúgu túsund í part fyri 4 mánaðir frá tí, teir fóru úr Föroyum, til teir komu aftur.

Báturin plagar at taka ein manspart.

Átti maðurin hann, er hann sjálvandi at leggja aftrat sum vinna fyri hesa stuttu tíð.

Við línubátunum er meðalparturin hjá fiskimonnum vaksin munandi í mongum tilfelli. Men hetta góða úrslit kemur ikki av sær sjálvum.

Tað skal næstan eitt yvirmenniskjaligt slit og sleip til fyri at náa so góðum úrsliti.

Men kjansurin er har.

Tað er kortini ikki öllum, sum tað vignast so væl fyri.

Tað er undir hesum landsstýri vaksið munandi um tryggingina av fiskimansins minstu innlögu.

Minstalönin er farin upp frá 650 kr. til 1.000 kr.

Teir fiskimenn, sum liggja undir 1.600 kr. um mánaðin fáa munandi prístilskot, serliga fyri stóran fisk, har er prístilskotið 55 oyru kg. fyri millumfisk 20 oyru kg og fyri smáfisk 5 oyru kg.

Studnirurin til Grönlandsútróðrarmenninar er vaksin frá 2 oyrum kg av feskum fiski til 5 oyru kg og frá 5 oyrum kg til 10 oyru kg fyri saltfisk.

Hjá útróðrarmonnum heima er prístilskotið vaksið frá atvikavist 2

og 5 oyrum kg, í fjör 6 og 9 oyru til í ár 15 oyru kg fyri allan höllutan fisk, ið avreiddur verður í Föroyum.

Her er talan um stóran prísbata.

Kundi nú flakasölan vaksið seg so stóra, at vit vórðu ment at sent farmar beinleiðis til marknaðin, kundi prísurin farið so væl upp, at tað loysti seg hjá línubátum okkara at avreiða fiskin í Föroyum, heldur enn at fara niður til Bretlands við honum, har ið prísirnir nokk vanliga eru høgir, men landingarútreiðslur og tollur so ovurvaksin, at tað er ilt hjá skipum at fáa nakað burturúr, uttan so at tey gera rokfiskiskap.

Men við hvørt kann feskfiskamarknaðurin í Bretlandi svíkja heilt, og tá verður talan um stór tap.

Landsstýrið hevur sum sagt allra størsta athuga fyri at fáa eina prísskipan, at tað loysir seg at landa fiskin í Föroyum og fáa hann flakaðan ella viðgjörðan á annan hátt. Tað vildi komið at givið arbeiði og verið við til at loyst tann daprasta av øllum spurningum, sum eitur arbeiðsloysi.

Men tað er greitt, at verður farið at landa fiskin hjá okkara línubátum heldur enn at sigla niður, verður törvur á at byggja stór flakavirkir í Suðuroy, Vágoy, Streymoy, Eysturoy og Norðoyum.

Á útróðrarplássum, har ið ikki farmaskip kunnu leggja at, er törvur á smærri viðgerðar- og kuldahúsum, og um so hesi pláss hava gott vegasamband við útflytingarhavnirnar, ber væl til at fáa fiskin frá sær í góðum líki.

Íleggjarspurningurin viðvíkjandi bygging av teim stóru virkjunum er vónandi loystur í smáökislániskipanini, tí sonevndu «egnsudvikling», ið kann læna uppi 90 %.

Tað eru skilamenn, ið standa fyri «egnsútviklingini». Teir hava ikki bara í hondum at taka ímóti umsóknum og viðgera teir, men eru mønnum og felögum til handa við góðum ráðum og kunnu í vissum förum skipa fyri kanninum og rakstrarkostnaðarætlanum, um tað skortar umsökjarunum kunnleika at gera tilíkt fyrireikandi arbeiði.

Ein tilíkt kanning av serkønnum monnum er ikki bara neyðug fyri tað einstaka virkið, men fyri alt landið.

Ein landsætlan, bygd á veruliga vitan og kanning av skilamonnum, er ein lívstreyt fyri okkara samfelagslív í komandi dögum, annaðhvørt talan er um privat ella almenn virkir og umsiting.

Hetta hevur landsstýrið verið greitt yvir og hevur tí kreftr í gongd saman við sær og skilamonnum innanfyri teir ymisku støttirnar at gera virkis- og vinnuligar- eins og aðrar kanningar sum grundarlag undir einari landsætlan fyri einari samrímandi útbygging av samfelagnum innanfyri öll öki, vinnuliga eins og mentunarliga, privat eins og almenn.

Arbeðsmenn hava við lögtingslóg fingið lönarkor síni bött við 41 oyrum um tíman, samstundis varð teimum tryggjað, at dýrtíðarstígin her eftir skuldu muna við 1.15 oyru fyri hvørt stigið í staðin fyri 1 oyru sum higartil.

Kvinnunum varð eisini tryggjað tilsvarendi lönarbata.

Tænastumonnum og starvsmonnum landsins eru lönirnar í flestum förum fördar á hædd við lönirnar hjá tænastumonnum og starvsmonnum niðri.

SJÚKRAHÚSVIÐURSKIFTINI

Tann, ið er komin út á Drottning Alexandrines Hospital og inn á gamlasjúkrahúsið í Klaksvík, og sum minnst, hvussu út av lagi ring sjúkrahúsviðurskiftini vóru á Tvöroyri, áðrenn nýggja sjúkrahúsið kom har, kann ikki annað enn kenna tað brenna í sær sum eina heilaga uppgávu at fáa okkara sjúkrahúsviðurskiftir á hædd við tey bestu aðra staðni.

Hetta hevur verið ein hövuðsuppgáva hjá landsstýrinum.

Vit hövdu fingið eitt nútímans sjúkrahús á Tvöroyri í staðin fyri tað gamla. Hetta hendi skjótt afaná krígsløk, og farið varð undir at umbyggja og tilbyggja sjúkrahúsið í Klaksvík.

So var tikið at fáa eitt landssjúkrahús í Havn og eitt nútímans sinnissjúkrahús fyri Føroyar.

Tekningar og kostnaðarættan til hesi hús eru gjördar.

Prísurin er óvurstórur: 18 mill. landssjúkrahúsið og millum 30 og 40 mill. sinnissjúkrahúsið.

Men peningaspurningurin fyri landssjúkrahúsið er greiddur soleiðis, at staturin leggur allan peningin út undir byggingini, og tá liðugt er, verður býtt millum statskassan og landskassan. Aftlandi verður hvør at bera helmingin, og landskassin at fáa sín part sum eitt langfrestað lán frá statinum.

Grundarsteinurin er lagdur fyri landssjúkrahúsið. arbeiðið boðið út og givið føroyska felagnum Lamhauge & Waagstein at gera. Byggiarbeiðið fer nú fram.

Aftlanin er at sinnissjúkrahúsið, sum staturin rindar og rekur, skal verða liðugt samstundis sum landssjúkrahúsið, men eru ikki allar súdir endaliga syftar viðvíkjandi spurninginum, hvussu nógv av sinnissjúkrahúsplaninum skal verða framt í fyrstu atlögu.

Tá ið hesi hús eru bygd, kunnu vit av sonnum siga, at vit sjúkrahús-liga eru á hædd við tað besta í Norðanlondum og fremri enn flest lond.

FÍGGJÆRLIGU KOR TEIRRA LÆRLINGA OG LESANDI

Aður var so, at lítið og einki varð veitt av studningi til lesandi og lærlingar. Hann, ið ikki hevði ráð og toluliga góðar umstøður, mátti sita heima.

Her er stór broyting hend.

Studningur til avbygda lesandi og lærlingar verður veittur og hann er öktur stórliga seinastu árin, hóast ein má siga, at enn restar í, at tann lesandi ella lærlingurin kann klára seg við honum.

Næmingar við studentaskúlar og læraraskúlar fáa nú heilt munandi peningaligan stuðul tilsamans frá landskassa og «Ungdómmens Uddannelsesfond».

Sama er tilfelli við teim føroyingum, sum lesa niðri.

Aftrat studninginum er möguligt at fáa rentufrítt lesilán, ið ein skal afturgjalda, tá ið lesnaðurin er liðugur.

Tað er sórt sakt, at vit eingi lærlingaheim hava. Men athugi er fyri hesum heimum.

At fáa tílík bygd er ein av fyrstu uppgávanum, ið standa fyri.

Byrjað er við einum skúlaheimi í Havn.

Á lesi- og lærdómsins öki er so státt stórliga bött um viðurskiftini.

Vit eru við at nærka okkum málinum fyri lesnað og lærdóm, sum er, at tað skulu ikki verða peningapungar foreldranna, men evnini, sum eiga at avgera barnsins og unglingsins handa- og andaligu dubbing fyri lívið.

Hetta er rættvísast og best yvirfyri tí einstaka, og avgjört tað hollasa fyri eitt samfelag, tí nú í okkara maskinöld er hin lærda og væl vandna hondin og hin lærdi og væl mýkti heilin og andin neyðug í öllum arbeiði, á sjónum sum á landi, um vit skulu kunna standa okkum í kappingini við aðrar tjóðir.

SKÚLABYGGING

Góðir skúlabygningar við bestu undirvísingaramboðum og umstøðum er mikil uppgáva at loysa í samfelagnum.

Her eru vit á veg.

Kring landið er í seinastu árunum bygdur stásiligir fólkaskúlar.

Av lærdum skúlum er bygdur góður sjómansskúli, og fyrireiking er gjörd fyri bygging av einum nútímans maskinskúla aftrat sjómauskúlanum. Hesir skúlar fara at liggja fast í 4 mill.

Menn eru við at byggja prýðuligan studenta- og preliminar-skúla, sum

saman við gomlu bygningunum í Hoydølum verða hjartað í okkara skúlaskapi.

Læraraskúli við 8 klassaðum venjingarskúla er í umbúna at byggja.

Prýðuligur bygningur er bygdur aftrat háskúlanum.

Svimji- og leikfímishöllir eru ikki bert á máli víða um í Föroyum, men ein er gjörd, t. d. í Vestmanna, og á Tvöroyri er onnur við at vera liðug.

Í ásannan av, at lærdómur er dyggasta barlastin hjá einari tjóð og besta amboð í allari kapping, hevur landsstýrið og landssýrisflokkarnir lagt mikla herðslu á at fremja skúlaskapin.

Aftrat studningi til næmingar og stásiligar nýbygningar hevur tingið jú samtykt nýggja skúlalóg, sum vónandi verður hitt fremjandi grundarlagið fyri hollum skúlaskapi.

HÚSALÁNSVIÐURSKIFTINI

Tað hevur verið og er trot uppá pening at læna til húsabygging.

Umframt uppskot, ið liggja til umhugsunar á tingi, er tað hent, at eftir langar og drúgvar samráðingar er avgjørt og fyrirreikað, at kreditfelag verður at koma at veita húsalán í Föroyum eins og tilfelli er í Danmark.

Tær neyðugu lógir, sum eru forútseting fyri hesari lánveiting, hevur tingið samtykt, so innanfyri stutta tíð skuldi verið í lagi hjá kredittfelagnum at læn til húsabygging hjá okkum.

Sum eg skilji, heldur felagið seg til Havnina at byrja við, til tess tað er vorðið kunnugt við viðurskiftini í Föroyum. Men roynt má kortini verða, eins og tað hevur verið gjørt, at fáa felagið við tað sama, tað viðvíkjandi matrikuli og skráseting og tinglýsing er í lagi á einum plássi uttanfyri Havnina, at veita lán eisini á tí plássi.

Verða triðjaprioritets lángevarar eisini at víðka virki sítt til Föroyar, eins og roynt verður at fáa í lag, er vón fyri at fáa eitt samlað lán uppá 75 % uttan serliga almenna ábyrgd. Verður henda ábyrgd í serligum tilfellum givin, kann lánið verða munandi størri eins og tilfelli er niðri, tá ið statur ella góð kommuna veðheldur.

VEGA- OG HAVNAGERÐ

Ællaninar við vega- og havnagerðini vóru størri, enn vit kundu greiða einans við tí peningi, sum avsettur varð á fíggjarlógini til vegir og havnir.

Hetta var landsstýrinum greitt.

Tí vórðu vegir og havnir tikin við í teirri 20 mill. lániætlan fyrri tey fyrstu 5 árinu við 4 mill. um árið.

Hesi lán skuldu sum kunnugt nýtast til skipastudning og vegir eftir landsstýrisins ætlan.

Av teimum lánunum, sum komin eru, fingur skipini 3/4 og vegirnir 1/4 aftrat tí avsetta figgjarlógarpendinginum til hesi endamál.

Men nú ið skipabyggingin ætlandi ikki verður at fara fram í so størum lopum, sum hent er í seinastu trimum árunum, verður möguligt at venda býtinum viðvíkjandi teimum lánunum, sum eftiri eru at taka.

Og tað er tørvur á hesum, eins og tað er tørvur at vaksa um figgjarlógarpendingin til vegagerðina fyrri at kunna fremja tær tingsamtyktir, ið gjórdar eru vegagerðini viðvíkjandi. Og sjálvt um hetta verður gjørt, er neyðugt at fara víðari við lántöku til vegagerð. Landsvegaætlanin, ið talan er um tey fyrstu 15 árinu krevur ikki minni enn einar 75 mill. ið verða at nýta til fremjan av trimum 5-ára ætlanum.

Hin fyrsta av hesum ætlanum krevur 32 mill.

Av hesum 32. mill. fyrri fyrstu 5 árinu ella 6,4 mill. um árið verður helmingurin at rindast av vegapendinginum og yvir figgjarlógina, meðan hin helmingurin má verða tikin sum lán.

Samráðst er við ríkisstýrið um biligt og langfreistað vegabyggingarlán.

Vónandi verða hesar samráðingar ikki at nervast ov mikið av tí figgjarforlíki, sum gjørt er millum teir stóru flokkarnar í Danmark.

Tessverri hava nógv av teimum játtaðu vegarbeiðunum noyðst at bíða eftir kostnaðar- og byggjætlanum frá verkfrøðinginum, tí verkfrøðingskrivstovuni trýtur manning.

Hetta er harmiligt. tí takið er at fáa gjørt hesi neyðugu vegaarbeiði, meðan vit hava lediga arbeiðskraft, sum planirnir eru at fáa inn í framleiðsluvirkini á landi og á sjógv.

Men ikki hevur verið ligið á láni við vegagerðini hesi 3-4 seinastu árinu. Tað sama kann verða sagt um havnagerðina.

Vit kunnu nevna arbeiðið uppá:

vegin millum Fjarða,
Eiðis-, Gjúar- og Funningsvegirnir,
Oyggjarvegin,
vegin millum Kollafjörð-Hósvík-Víkarnar,
Óravíkar-Hovsvegin,
Hvalbjar-Tvöroyrarvegin við fjallasmoguni,
Dals-Húsavíkarvegin,
Viðareiðis-Hvannasundsvegin,
Sandvík-Hvalbjarvegin.

Triggir seinastnevndu hava ikki haft tey stóru nútímans maskinamboðini á sær, men hava verið gjördir mest sum arbeiðsloysisarbeiði. Ætlanin er at fáa teir gjördar sum snararbeiði við neyðugari maskinkraft, so teir skjótast möguligt kunna virka sum lið í landsvegasambandinum.

Sum eitt lið í vegasambandinum á Vágoynni til Vestmannahavnar verður nú farið undir at gera Fútakletts-Oyragjáarvegin við skipaatlegging. Höjgaard & Schultz A/S skal projektera arbeiðið og fara undir tað til várs, so brátt ið roknast kann við góðum arbeiðslíkindum.

Vegasambandið til Oyndarfjarðar og Hellurnar leikar nógv á at fáa gjört sum allraskjótast, um fólk skal halda fram at bígva á hesum plássum. Hetta verður nú projekterað, og farið verður so til várs undir arbeiðið. Tingið hevur jú játtað at gera landsveg til hesar bygdir og heimilað landsstýrið at taka lán til hesa vegagerð.

Hitt størsta takið vegaliga særð, sum stendur fyri, er vega- og fjallasmoguarbeiðið í Norðoyggjum.

Skitsuprojektið er gjört. Tað liggur um 6-7 mill.

Verkfrøðingsfelag er biðið um at gera detailprojektið.

So er tað peningaspurningurin, íleggingarlán.

Um hann fara sum sagt fram samráðingar við ríkisstýrið.

Ikki minni enn í Árnarfirði ræður her tað, at um ikki vegasambands-spurningurin her verður loystur, verða smábygdin í Norðoyggjum meiri og meiri í hvørjum at tynnast við fólk.

Smábygdin í Norðoyggjum eins og småpláss sum Víkarbyrgi, Slættanes, Sandvík, Dalur á Sandi, Skælingur og Gásadalur megu koma í landsvegasamband sum allraskjótast ella verða fyri teirri lagnu at verða avfólkað.

Eitt veldugt tak í vegagerðini er at gera teir gomlu vegirnar nýtiligar.

Vegastrekkini, t.d. frá Sumba til Hovs, vegirnir í Sandoyinni, Vágoynni, Eysturoynni — við undantak av teimum nýgjördu — megu í flestu stöðum breiðkast, styrkjast í undirlagnum, áðrenn ein kann kenna teir góðar at koyra á.

Men vegasambandið er ein so avgerandi táttur í einum nútímans samfelagi, at hann má verða loystur til lítar. Hann er beinanvegin og í meiri mun enn á nøkrum sinni ein lívstreyt fyri smábygdin, fyri fiskiskapin har og fyri tað ídnaðarlív, sum annars kundi trivist har.

Av havna- og lendingararbeiðum, sum gjörd eru í hesum 3-4 árunum ella eru í gerð, kunnu nevast:

Pollurin í Sumba,

bryggjusporin við Hamranes í Hvalba — verður hildið fram,

viðari útbygging av havnarlagnum í Froðbiar sókn, bryggja í Óravík,

hötan av lendingarviðurskiftunum í Fámjin -- arbeiðið verður
 hildið fram,
 havn í Porkeri --- arbeiðið verður hildið fram,
 tekning og kostnaðarættan er gjörd og arbeiðið fyri 1,7 mill. greitt
 at byrja í Vági,
 bryggjan er hött og ökt í Sandvík, so störru skip kunnu leggja at.
 hötan og víðkan av havnini í Hovi - - greið at byrja,
 bryggjan í Skálavík longd — arbeiðið skal halda fram,
 dráttarspæl, atleggjarbryggja og brimverja í Skopum,
 öking av havnini í Miðvági, sum er felags fyri Miðvág og Sandavág,
 brimverja í Sandavági,
 ábøtur í Bö,
 rennistrongur í Gásadali,
 havnaröking í Vestmanna,
 brimgarður á Kjalnesi,
 dráttarspæl í Kvívík,
 — í Leynum,
 fyrireiking til stóru havnabyggingina í Havn,
 atleggjarbryggja við Hulkín,
 bryggja á Skála, havnarökið stórliga hött og ökt,
 hötan av bryggjuni í Fuglafirði, er í gerð,
 bátahavn á Toftum,
 atlögubryggja og bátadráttur í Götu,
 havnagerð og bátadráttur í Leirvík,
 lendingin í Æðuvík munandi hött,
 dráttarspæl í Rituvík,
 — í Lamba,
 brúgv á Hellunum,
 uppgongd og krani í Elduvík,
 dráttarspæl við Gjógv,
 stórböting av lendingarviðurskiftunum fer fram í Mikinesi,
 stórvíðkan av Klaksvíkar havn,
 brimgarður í Hattarvík,
 lending á Viðareiði,
 pierur í Norðdepli,
 rennistrongur í Kunoy,
 bryggja í Árnafirði,
 bryggja í Haraldssundi,
 hötan av lendingarviðurskiftunum í Hesti.

SAMBANDIÐ VIÐ ÚTHEIMIN OG INNANOYGGJA

SKIPASAMBAND VIÐ ÚTHEIMIN

Okkum tørvar betri skipasamband við útheimin, ikki bara til Danmark, men eisini til næstu grannalondini. Bretland, Ísland og Noregi. Her er stórt mál enn at loysa.

FLOGSAMBANDIÐ

Men okkum tørvar enn og meir flogsamband við útheimin og innanoyggja.

Landsstýrið hefur haft størsta athuga fyri flogsambandi og hefur verið og er í samráðingum ikki bara við ríkisstýrið, men eisini við flúgvikreftir í Noregi og í Íslandi.

Viðvíkjandi útheimsflogsambandinum tykist mær at liggja best fyri at koma uppí Íslandsflogsambandið. Vit liggja á veginum millum Ísland og útheimin. Tá ið íslendingar eru stórliga interesseraðir eins og vit sjálvir, skuldi verið væl lýnt fyri einum góðum úrsliti.

STRANDFARASIGLINGIN

Mong, mong ár hefur verið fórvur á einum nýggjum «Smirli». Hann er nógv ov lítil og nógv ov illa innrættaður til at kunna taka ímóti tí nógvva fólki, sum ferðast millum Suðuroynna og oyggjarnar norðanfyri.

Landsstýrið hefur havt uppskot um at byggja nýggjan og tíðarhóskandi «Smiril», men ikki vunnið meiriluta fyri tí fyrrenn í seinastu setu, tá ið tað varð samtykt.

Nú er landsstýrið við fyrireiðingina at fáa pening til vega til byggingina, kanna tekningar og gera alt greitt, so farið kann verða undir byggingina sum skjótast.

Annars er at siga um «Smirlasiglingina», at hon er umskipað.

Skipið siglir meiri, ger fólki størri «service».

Við hesi umskipan er nýtslan av «Smirli» vaksin so nógv bæði hvat ið viðvíkur vöru flutningi og ferðafólki, at fíggjarstöða «Smirils» er munandi batnað og nærkast standing.

Samstundis hefur fólkið umborð fingið sína rættvísu lønarábót.

«Ritan» ber seg rúmliga.

Hennara sigling er eisini munandi ökt.

«Másin» siglir við undirskoti. Men hann hevur eisini ta ringastu siglingina og minst íbygda öki at rökja.

Her verða siglingarviðurskiftini lættari og bíligari, tá tunnellin og vegasambandið er komið í lag har norðuri sum ætlað.

Siglingin vestur eftir er, hvat ið sjálvari rutuni viðvíkur, í lagi. Men skipið er ikki tíðarhóskandi.

Her tørvar skjót og góð ábót.

Samtykt er at fáa nýtt og gott skip til vega.

Tá ið hetta er gjørt, vegur og bryggja er komin til Oyragjógv ella stað nærindis har, sum hóskar best til lending í öllum veðri, og vegasambandið yvir Streymoyna til Havnar er í lagi, verða Vágamenn betri fyri, hvat ið sambandið við hinar oyggjarnar viðvíkur.

Serligur bátur er keyptur til farmasigling til tey ymsu smáplássini, sum stórskip ikki kunna koma til og leggja at. Her er serliga hugsað um Sandoyna, Skúvoyna, Mikines og onnur pláss, sum hava ring havnarviðurskifti.

Málið er at samskipa alla strandferðarsigling, so skipini, ið nýtt verða, og sum menn megu royna at fáa so góð og tíðarhóskandi sum möguligt, verða til størstu nýtslu og ikki verða at liggja meiri enn hægst neyðugt.

Her er langur teinur enn at rógva.

Men vit eru á takinum.

LANDBÚNAÐURIN

Einaferð var landbúnaðurin fremst og álitid í Føroyum.

Men so er ikki longur.

Her má verða roynt at fáa vend í aftur.

Mannakraftin, ið áður var landbúnaðinum rúmliga til handa, er ikki fal at fáa, tá ið takast skal til hana.

Um landbúnaðurin ikki heilt skal leggjast í forna, má hann nýta maskinkraftina.

Men hon kostar.

Takið er so at fáa lagaliga íleggning til landbúnaðin.

Við tí í hyggju er samtykt á tingi at veðhalda fyri millióna láni til jarðargrunnin.

Men nóg bíligur peningur hevur ikki enn fingist til láns.

Lögtingið samtykti í tí seinastu setu ein rentustudning uppá 10.000 kr.

Við hesum studningi kann so ið hvussu er takast tað fyrsta lánið uppá 200.000 kr. at læna út aftur til hampuliga rentu, sum landbúnaðurin kann bera.

Men sjálvandi má rentustudningurin vera í hóskandi stödd, til tess lánið er afturgoldið.

Landsstýrið er í samráðingum um bílig lán til landbúnaðin. Hesin tátturinn verður so kanska at greiða seg.

Men landbúnaðurin sjálvur má taka seg saman til ta förvandi umskipan, ið kann fáa jörð okkara at geva fleirfaldað tað, ið hon gevur nú.

Til tess lörvar ikki bara maskintól, men ein størri felagsskapur í framleiðslu, í röking av neytahaldi og kanska seyðahaldi við, í keypi og sølu.

Menn mega fara at leggja hövur í blot á henda bógvín.

Skúli, miðvísar royndir og lærdómur ikki bara í bók, men í praktiskum samarbeiði við aðrar og leitan eftir tí besta, sum teir eru komnir til, eru tættir, ið muna nógv í framburðsstrembanini og royndini at endurreisa landbúnað okkara aftur at verða til ein hornasteinin í samfelagslívi okkara.

SJÓVINNAN

Víðastu veiðuræsur! Bestu skipini. Bestu veiðuamboðini! Markið víðast möguligt!

Hetta eru víðurskiftini, sum vit kunnu hava avgerandi ávirkan á.

Men tað týðningarmesta er, at fiskur er til og at fáa.

Tær mongu og ofta longu fiskaløysistíðirnar, sum sögan veit um at siga, sýna, at natúrkreftirnar háttá sær ofta so, at menniskjan veit sær eingi ráð til at taka.

Í okkara tíð hevur verið ymiskt við áringunum. Men onga tíð verið oyðdripið allastaðni, so langt veiðuför okkara hava rokkið.

Vit fara at vóna, at tað verður so framvegis hjá okkum, og komandi ættarliðum her á landi.

Toskurin er álitid hjá okkum.

Men nú kappast hýsan við hann — hon er ikki verri.

Tvey tey fyrstu árinum av hesum stjórnarskeiði vóru vánalig. Men í fjör var betri aftur. Bæði undir Föroyum og í Grönlandi. Higartil í ár hevur eisini borið til. Snellan er nýtt frálíkt fiskireiðskap. Hóskar væl til ávísar tíðir av árinum.

Trolararnir, ið einaferð fóktust at fara at verða hövuðsveiðiförini, standa illa fyri nú, og tykjast at fara at detta burtur úr. Vón er kortini kanska fyri hekkutrolaranum. Men hesum veiðutóli viðvíkjandi eru menn ójavnir á máli. Frá øðrum londum frættist, at tað er bert stakur hekkutrolari, sum hevur fingið driftina at bera seg uttan statstilskot.

Vit hava havt miklar trupulleikar við t.d. portugisisku trolaranum.

Teir hava longu volt landinum stórt fíggjarligt tap. Alt rakstraravlopið hjá landskassanum varð tikið til avskrivning av trolaraskuldini til landskassans.

Vit eiga at gera okkum greitt, at tað ikki er úti við hesum. Men hesi veiðitól kunnu ikki fara av landinum, heldur ikki av plássinum, tey vóru keypt til at hjálpa.

SILDIN

Sildin er komin at verða ein munandi táttur í innlögu okkara.

Sölan hevur ment seg.

Ein hin besta marknaðin eru vit við at vinna fram um aðrar. Tað er Svöríki. Har er nøgdin, vit kunnu sleppa av við, vaksin frá nökrum túsund tunnnum til 75.000 tunnur í ár, sum er tað hægsta tunnutalið, vit hava sloppið av við har. Prísurin er eisini batnaður, liggur 7 kr. tunnuna hægri enn í fjór.

Í ár liggur forhandasölan í Svöríki og í Danmark um slök 100.000.

So koma Rusland og Eysturtýskaland.

Tað eru líkindi til, at bæði hesi londini verða sildakeyparar hjá okkum í ár, um vit hava sildina.

KRAFTARBLOKKUR OG RINGNÓT

Sum kunnugt var uppskot frá landsstýrinum um at garantera fyrri ávísu parti av einum mögulum undirskoti við roynd við ringnót og kraftblokki samtykt.

Skipið er nú á fyrsta royndartúri.

Tann fyrsta royndin ella setan sigist at hava eyduast væl.

Vónandi er her talan um nýggjan veiðuhátt, ið opnar stórar möguleikar.

Hann er royndur í Islandi, fyrsta árið við trimum skipum, annað árið við 70 og í ár er talan um 225 kraftblokkaskip hjá íslendingum.

Vit leggja út í vaðið her!

Skipini hava vit so góð sum nakar.

Hemaraveiðan er onnur nýveiða, vit eru við at roynd.

Vit treingja til fjölbroytni, at finna og leggja nýggj vinnumið.

ÍDNAÐUR- OG NÁMSVIRKI Á LANDI.

Sjógvurin er álitið, og tað vil hann ætlandi altíð koma at verða í Føroyum.

Men vit megu roynd at leggja so nógv aftrat av virkjum á landinum sum møguligt.

Støðið fyri hesum er lagt í lániskipanunum, vit hava t. d. í lógunum um handverkaralán, lán til «egnsudvikling», ið eftir landsstýrisins til-mæli er sett í gildi fyri Føroyar, lögtingsins veðhald fyri lánum til smærri ídnaðir.

Nøkur virki eru sum nevnt sett á stovn við hesum lánnum og fleiri umsóknir um ídnaðarlán eru til viðgerðar.

Av virkjum, sum komin eru ella eru í gerð, kunnu nevast: Stóra skipasmiðjan á Skála, flakavirki í Havn og í Klaksvík, garnavirki, togvirki, húkavirki, cementstoypivirki og onnur smærri virki.

Vónandi verða umsóknirnar, ið liggja fyri til aðrar skipasmiðjur, onnur flakavirki, til grótvirki o. fl. at vinna sømdir um haldgott grundarlag er undir teimum.

Kolavirki í Rangabotni og Hvalba hava verið peningaliga munandi styðjað.

Hesi virki týða nógv fyri einar 200 menn og spara valuta.

Ravmagnanin av Føroyum er í fullari gerð.

Ætlanir liggja fyri um at leggja alla ravmagnanina undir eitt sínamilum felag fyri allar kommunur í Føroyum.

Næsta stigið í útbyggingini krevur eitt lán uppá 40 mill. í 5 ár. Samráðingar fara fram um eina statsfinansiering á somu treytir, sum staturin einaferð veitti SEV.

Hetta mál má loysast, tí tað er grundarlagið fyri øllum vöstri á landi, ikki minst á småplássunum, ið her hjá okkum eins og aðrastaðni hava forútfeting fyri handverksligum småvirkjum.

FÍGGJARVIÐURSKIIFTINI SEINASTU ÁRINI

Vit hava havt ta gleði at merkja, at tann lagdi politikkurin hevur fíggjarliga og vinnuliga vinnast sum vónað og gevir okkum grund til at vænta framhaldandi vöstur og menning at málinum, ið er, at øll arbeiðsför fólk skulu vita sær lönandi vinnu at fara til.

Taka vit tíðina frá 1958 er stöðan talliga henda:

S k a t t a i n n t ö k a n :

1958/59	85,8 mill. kr.
1959/60	87,5 mill. kr.
1960/61	99,5 mill. kr.
1961/62	114,0 mill. kr.

Ein javnur vöktur við serliga stórum framlopi seinasta árið.

Innskot í okkara peningastovnar:

1958	97,3 mill. kr.
1959	106,2 mill. kr.
1960	112,6 mill. kr.
1961	123,4 mill. kr.

Ein vöktur uppá 26,1 mill. síðani 1958.

Athugaligt og talandi sítt týðuliga mál er at síggja tann stóra innsetingarvöktur, hóast keypið av teimum mongu nýggju og dýru skipunum, ið komin eru, hevur kraft pening í milliántali.

Fiskaframleiðslan í kr.

1958	91.271.000
1959	75.248.000
1960	93.812.000
1961	106.606.000

Ein samlaður vöktur frá 1958 — 1961 uppá kr. 15.335.000.

Útflutningurin 1961:

Ísfiskur	21.889 tons fyrri netto	kr.	25.905.000
Saltfiskur	18.797 tons fyrri netto	kr.	31.719.000
Klippfiskur	5.120 tons fyrri netto	kr.	18.512.000
Saltsild	7.437 tons fyrri netto	kr.	12.320.000
Annað		kr.	8.689.000

tilsamans				kr. 97.145.000

Í 1960 var hin samlaði útflutningurin kr. 96.193.000

Studningurin til fiskimenn hevur verið:

1958/59	kr.	2.451.000
1959/60	kr.	2.717.000
1960/61	kr.	3.117.000
1961/62	kr.	3.072.766

Fiskiskapurin á teimum ymsu leiðunum:

	1958:	1959:	1960:	1961:
Undir Föroyum ..	15.768	13.097	19.684	21.420

Undir Íslandi	21.768	9.594	14.396	12.959
Við Grönland	43.570	38.371	50.698	58.997
Í Barentshavinum	1.073	4.819	3.509	4.291
Við New Foundland	3.939	7.619	9.678	5.526
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	89.069	73.505	98.011	103.193
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Ein samlaður vökstur frá 1958 til 1961 uppá 14.124 tons.

Nögdin er fingið við Grönland og undir Föroyum.

New Foundland er komið við.

Ísland, sum einaferð gav meginnögdina, ber aftaná hin nýggja sáttmála av 1961 tekin um komandi menning, serliga av Suðurlandsfiskiskapinum, ið veruliga var hildin uppat fyri föroyingar.

Tey mongu nýggju veiðuskipini, sum komin eru aftrat skuldu givið vónir um ein munandi nögdarvökstur í ár.

TRYGGINGARMÁLHÐ

Eitt hitt størsta figgjarliga framstigið, ið gjørt er, var tjóðnýtingin, hin lógbundna andeilsseringin av allari trygging við einkarrætti fyri Föroyar.

Lívstryggingin kom tó ikki undir henda einkarrætt.

Við hesari tjóðnýting av okkara trygging hava Föroyar spart sær ein pening, íroknað fastar ognir og obligatióinir, sum liggur millum 25-30 milliónir.

At tjóðnýta lívstryggingina eisini og lata hana koma undir einkarrættin var samtykt í hesum tingskeiði.

Hitt endaliga lógaruppskotið um tjóðnýtingina av lívstryggingini her á landi liggur á tinghorði.

INNTÖKUSTÓÐAN — HIN BEINLEIÐIS SKATTURIN OG TOLLURIN

Öll tey miklu figgjarligu tiltök kosta sjálvandi stóran pening, sjálvt um staturin tekur stóran part.

Figgjarlógin verður í ár at liggja um 32 mill. kr.

Men við undantak av 4 % í umsetingarskatti og hækkingina av öl- og hilskattinum hevur ikki verið neyðugt at hækka stigini í beinleiðisskattinum. Tvörturímóti hevur verið møguligt at linka um hin beinleiðis skatt við at förka skattamarkið frá 2.000 til 4.000 kr. eins og vaksa um frádráttarpeningin fyri börn.

Og það verður heldur ekki í ár neyðugt at hækka nakran toll ella skattastigini fyri hin beinleiðis skattin.

Inntökan hjá fólki við tí öktu arbeiði og vaksnu fortjenastu á sjónum er vaksin so munandi, at hon við somu skattastigum og somu tollstigum gevur landskassanum eina meirinntöku, ið svarar til ökingina av útreiðslunum til loysn av teimum umröddu mongu málunum.

Uppskot um ábót av skattalógini verður landsstýrið kortini at seta fram.

MARKNAÐARLÍKINDINI

Lívsneyðugt er við nýggjum og góðum veiðuskipum og stórar og vaksandi veiðumongd.

Men ikki minni neyðugt er at eiga góðan marknað at sleppa av við veiðuna.

Og her eru viðurskiftini í stoyping ella við at leggja seg í nýggja legu. Vit kenna, hvussu ið «teir 6» og «teir 7» tóku seg upp.

Danmark fór uppí «teir 7».

Men vit stóðu uttanfyri bæði «6» og «7».

Av tí, at seks-landa tollásetingin á saltfisk og klippfisk frá londunum uttanfyri varð avgjörd fyrst at koma í gildi aftaná 1962, hevur borið til at sloppið av við saltfisk og klippfisk innanfyri «teir 6» uttan hin høga tollin, ið er settur at vera um 13 % fyri saltfiskin og klippfiskin og 18 % fyri flakafiskin.

Í Bretlandi er eingin broyting hend. Har liggja söluútreiðslurnar við tolli og öðrum væl omanfyri tey 20 % fyri ferskan fisk.

Landsstýrið mælti til at fara uppí tey 7 londini og harvið koma undir tolllækkingina fyri flakafiskin. Hon er 1/10 um árið í minsta lagi og er fyri Noregi, Danmark og hini limalondini nú komin niður í 5 %.

Men tingið samtykti at bíða.

Nú er broyting komin í stöðuna hjá summum innanfyri «7» landa samgonguna.

Stóra Bretland, Danmark og Noregi ynskja at verða limir av felagsmarknaðarsamgonguni, «teimum 6».

Onnur lond av teimum «7» ynskja at verða tilknýtt teimum «6».

Samráðingar fara fram innanfyri 7-landa- og 6-landasamgongurnar.

Í ásannan av, at illa fer at bera til hjá föroyingum at standa uttanfyri allar handils- og vinnulívssamgongur, meðan Danmark, Noregi, Stóra Bretland, Sviaríki og kanska Ísland við ganga uppí eina vestureuropeiska samgongu, samtykti sum kunnugt tingið at samráðast og fregnast um treytirnar fyri at koma við uppí hesa veldigu samgongu.

Hetta verður gjört, men eingin greið stöð er enn at leggja fyrí tingið til endalíga viðgerð og stöðutakan.

Hvussu ein límaskapur verður at hyldnast og roynast fyrí okkum för-oyingar er ilt at siga nakað um við vissu. Móguleikarnir eru fjölbroyttir og verða at falla okkum nakað eftir sum tær radikalú og demokratisku kreftirnar innanfyri hesa samgongu duga at arbeiða saman. Tað er at vóna, at tað fer at bera væl til, og at tað verða tær demokratisku hug-sjónirnar, sum verða tær leiðandi innanfyri hesa samgongu. Hendir tað, er grund til at hava tær bestu vónirnar fyrí framtíðina.

Men uttan mun til, hvussu leikur fer og fellur millum einræðis- og demokratisku kreftirnar kemst mær fyrí, at uttanfyri allar samgongur kunnu vit ikki standa.

Fastar nevndir.

FÍGGJARNEVNDIN: J. Fr. Öregaard, Samuel Petersen, Erlendur Patursson, Sigurð Joensen, Andreas Djurhuus, Johan Poulsen, Poul Petersen.

Tiltaksmennt: J. P. Davidsen, Poul J. Olsen, Hanus v. Högdalsá, Frederik Hansen, Tr. Samuelsen, Hemming Jespersen og Hákon Djurhuus.

UMSÓKNARNEVNDIN: Jacob Lindenskov, Leon Joensen og Frederik Hansen.

LANDSSTÝRISMÁLANEVNDIN: J. Fr. Öregaard, Hans Iversen og Erlendur Patursson.

Formaðurin bað K. Wang og J. Lindenskov vera fyribils tingskrivarar. So stóð valið av formansskapi.

Formaðurin legði fram skriv d. 1. januar 1964 frá fólkaflakkinum, framburðsflokkinum, sjálvstýrisflokkinum og tjóðveldisflokkinum, at teir eru gingnir saman í valbólík til val av formansskapi og nevndum.

Eftir uppskoti frá Hanus við Högadalsá var Samuel Petersen valdur til tingformann.

Eftir uppskoti frá P. M. Dam var J. Fr. Öregaard valdur til næstformann.

Eftir uppskoti frá Hanus við Högadalsá var K. Wang valdur til tingskrivara og eftir uppskoti frá P. M. Dam var J. Lindenskov valdur til 2. tingskrivara.

Tingformaðurin bað tingmenn rópa eitt 9 falt hurra fyri kongi og eitt 3 falt hurra fyri Föroyum.

At taka sess á tingið sum varamenn samtykti tingið:

30. juli 1963 Hans Lützen í Klaksvík fyri Hákun Djurhuus, Jógvan Högnesen í Fuglafirði fyri Hans J. Ellingsgaard 30. juli 1963, og 1. mai 1964 Theodor Eliassen í Leirvík fyri Frederik Hansen, 16. august Albert Jacobsen á Tvöroyri fyri Niels Holm Jacobsen, 7. januar 1964 Hilmar Petersen í Fuglafirði fyri Jens Chr. Olsen sum var deyður, 13. mars Malla Samuelsen fyri Marius Johannesen, 4. mars Reinhold Thomsen í Norðagötu fyri Johan Poulsen, 2. apríl Henry Andreasen í Klaksvík fyri J. Fr. Öregaard, 28. apríl Ovild Didriksen í Tórshavn fyri Kj. Mohr, s. d. Poul Johs. Poulsen í Sumba fyri Niels Holm Jacobsen og 4. mai J. O. Schröter í Hvalba fyri J. H. Danbjörg.
